

Lieta C-485/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 25. jūnijs

Iesniedzējtiesa:*Krajský súd v Prešove* (Slovākijas Republika)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 12. jūnijs

Prasītājs:

LH

Atbildētāja:*PROFI CREDIT Slovakia s.r.o.***Pamatlietas priekšmets**

Patērētāja prasība, ar kuru viņš pieprasa kreditoram atmaksāt 1500 EUR un procentus, pamatojoties uz patēriņa kredītlīgumā ietvertiem negodīgiem noteikumiem.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Krajský súd v Prešove (Prešovas apgabaltiesa, Slovākijas Republika; turpmāk tekstā – “Prešovas apgabaltiesa”) saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu uzdod vairākus prejudiciālus jautājumus par to, kā piemērot noilguma termiņu, pierādīšanas pienākumu un atbilstīgu interpretācijas metodi patērētāju jomā, ievērojot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, efektivitātes principu un Direktīvas 2008/48 tiešo iedarbību.

Prejudiciālie jautājumi

A.

I. Vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants (turpmāk tekstā – “Hartas 47. pants”) un netieši patērētāja tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tiesiskais regulējums, kas minēts *Občianský zákonník* [Slovākijas Civilkodeksa] 107. panta 2. punktā par objektīvo patērētāja tiesību trīs gadu noilgumu un saskaņā ar kuru noilgums patērētāja tiesībām uz maksājuma, kas izriet no negodīga līguma noteikuma, atmaksu iestājas arī tad, ja pats patērētājs nespēj izvērtēt negodīgo līguma noteikumu, un vai šis noilguma termiņš sākas arī gadījumā, ja patērētājs nezināja par līguma noteikuma negodīgumu?

II. Ja tiesiskais regulējums par patērētāja tiesību noilgumu objektīvā trīs gadu termiņā, kaut arī patērētājs neapzinājās situāciju, ir saderīgs ar Hartas 47. pantu un ar efektivitātes principu, iesniedzējtiesa šādā gadījumā jautā:

Vai Hartas 47. pantam un efektivitātes principam ir pretrunā tāda valsts prakse, pamatojoties uz kuru patērētājam ir **pienākums pierādīt** tiesā, ka personas, kuras rīkojas kreditora vārdā, **zināja**, ka kreditors neievēro patērētāja tiesības, konkrētajā lietā zināja to, ka, nenorādot precīzu faktisko gada procentu likmi (faktisko GPL), kreditors pārkāpj likuma normu, kā arī pierādīt tā fakta zināšanu, ka šādā gadījumā aizdevums ir bez procentiem un ka kreditors, iekasējot procentus, ir nepamatoti iedzīvojies?

III. Ja atbilde uz A daļas II punktā minēto jautājumu ir noliedzoša, attiecībā uz kādām personām – vai attiecībā uz kreditora administratoriem, akcionāriem vai komercpārstāvjiem – patērētājam ir jāpierāda A daļas II punktā norādītajā jautājumā minētās zināšanas?

IV. Ja atbilde uz A daļas II punktā minēto jautājumu ir noliedzoša, kāda zināšanu **pakāpe** ir pietiekama, lai sasniegtu mērķi, proti, lai **pierādītu**, ka pakalpojuma sniedzējs ir **rīkojies tīši**, pārkāpjot konkrēto finanšu tirgus tiesisko regulējumu?

B.

I. Vai direktīvām un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai atbilstošajā jomā, piemēram, spriedumiem *Rasmussen*, C-441/14, EU:C:2016:278; *Pfeiffer*, no C-397/01 līdz C-403/01, EU:C:2004:584, 113. un 114. punkts; *Kücükdeveci*, C-555/07, EU:C:2010:21, 48. punkts; *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 100. punkts; *Dominguez*, C-282/10, 25. un 27. punkts, un *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2, 38. punkts, ir pretrunā tāda valsts prakse, pamatojoties uz kuru valsts tiesa ir izdarījusi secinājumu par ES tiesībām atbilstīgu interpretāciju, neizmantojot interpretācijas metodes un bez pienācīga pamatojuma?

II. Ja pēc interpretācijas metožu – konkrēti, teleoloģiskās interpretācijas, autentiskās interpretācijas, vēsturiskās interpretācijas, sistēmiskās interpretācijas un loģiskās interpretācijas (*a contrario* metode, *reductio ad absurdum* metode) – piemērošanas un pēc valsts tiesiskā regulējuma piemērošanas kopumā, lai sasniegtu Direktīvas 2008/48 (turpmāk tekstā – “Direktīva”) 10. panta 2. punkta h) un i) apakšpunktā noteikto mērķi, tiesa izdara secinājumu, ka ES tiesībām atbilstīga interpretācija sliecas uz situāciju *contra legem*, vai tādā gadījumā ir iespējams – salīdzinot, piemēram, ar attiecībām diskriminācijas vai darba ņēmēju aizsardzības gadījumā – atzīt minētās direktīvas tiesību normas tiešu iedarbību, lai aizsargātu uzņēmējus pret patērētājiem kredītattiecībās un nepiemērotu ES tiesībām neatbilstošu tiesību normu?

Savienības tiesību normas un judikatūra

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK

Tiesas spriedumi lietās *Oceáno Grupo Editorial* un *Salvat Editores*, no C-240/98 līdz 244/98; *Pfeiffer*, no C-397/01 līdz C-403/01, EU:C:2004:58; *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:233; C-89/08 P, EU:C:2009:742; *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:27; *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2; *CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus*, C-449/13, EU:C:2014:2464; *Ernst Georg Radlinger* un *Helena Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283; *Rasmussen*, C-441/14, EU:C:2016:278; apvienotajās lietās *Francisco Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980; *Home Credit Slovakia a.s./Klára Bíroová*, C-42/15, EU:C:2016:842; *Cresco Investigation*, C-193/17, EU:C:2019:43; *Mariusz Pawlak*, C-545/17, EU:C:2019:260

Valsts tiesību normas un judikatūra

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. (Civilkodekss, Likums Nr. 40/1964) 107. panta 1. un 2. punkts.

Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. (Kriminālkodekss, Likums Nr. 300/2005) 15. un 16. pants

Civilný sporový poriadok, zákon č. 160/2015 Z.z. (Civilprocesa kodekss, Likums Nr. 160/2015) 2. panta 2. punkts

zákon č. 129/2010 Z.z. *o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 129/2010 par patēriņa kredītiem un citiem kredītiem un aizdevumiem patērētājiem, kā arī par noteiktu citu likumu grozījumiem) redakcijā, kas bija spēkā līdz 2018. gada 1. maijam, 9. un 11. pants

Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovākijas Republikas Augstākā tiesa; turpmāk tekstā – “Slovākijas Republikas Augstākā tiesa”) 2018. gada 18. oktobra spriedums lietā 1 Cdo 238/2017

Slovākijas Republikas Augstākās tiesas 2018. gada 22. februāra spriedums lietā 3 Cdo 146/2017.

Lietas faktisko apstākļu un tiesvedības īss izklāsts

- 1 2011. gada 30. maijā LH (turpmāk tekstā – “prasītājs”) noslēdza līgumu par patēriņa kredītu ar sabiedrību *PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o.* (turpmāk tekstā – “atbildētāja”). Runa bija par 1500 EUR aizdevumu ar 70 % procentu likmi un 66,31 % faktisko gada procentu likmi (faktiskā GPL) ar pienākumu četros gados atmaksāt kopumā 3698,40 EUR, maksājot 48 mēneša maksājumus, katru 77,05 EUR apmērā. Jau pirmajā kredītattiecību dienā atbildētāja izvirzīja pret prasītāju prasījumu par 367,49 EUR komisijas maksu par iespēju apturēt maksājumus, lai gan nebija drošības, ka prasītājs nākotnē izmantos arī šo iespēju. Tātad prasītājs saņēma nevis 1500 EUR, bet tikai 1132,51 EUR, proti, aizdevumu, kas bija par 24 % mazāks nekā nolīgta summa.
- 2 Līguma noslēgšanas brīdī prasītājs nesaņēma informāciju par faktisko GPL. Līgumā nebija norādīts maksājumu sadalījums, pamatojoties uz aizdevuma pamatsummu, procentiem un citām izmaksām, kas bija pretrunā tolaik spēkā esošajam Likuma Nr. 129/2010 par patēriņa kredītiem 9. panta 2. punkta k) apakšpunktam, – pantam, kurā līdz 2018. gada 1. maijam bija prasīts šāds sadalījums.
- 3 Tomēr 2016. gada 9. novembrī Tiesa lietā C-42/15 pasludināja, ka minētā tiesību norma, kas paredzēja šādu kredīta atmaksas maksājumu sadalījumu, ir pretrunā Direktīvai 2008/48. Slovākijas likumdevējs minēto leģislatīvo trūkumu novērsa un grozīja problemātisko likuma normu, šim grozījumam stājoties spēkā 2018. gada 1. maijā.
- 4 Prasītājs atdeva aizdevumu un samaksāja atbildētājam 3698,40 EUR.
- 5 2017. gada 2. februārī L.H. no kāda advokāta uzzināja, ka atbildētāja viņam radījusi zaudējumus, jo bija izmantojusi negodīgus noteikumus, un ka viņš nebija pareizi ticis informēts par faktisko GPL. Tāpēc 2017. gada 2. maijā L.H. cēla prasību tiesā.
- 6 Prasītājs pieprasa atmaksāt viņam komisijas maksu, jo saskaņā ar Slovākijas tiesībām faktiskās GPL nepareiza norādīšana tiek sodīta cita starpā ar kreditora tiesību uz komisijas maksu zaudēšanu.
- 7 Tiesvedībā valsts tiesā atbildētāja apgalvo, ka prasītāja tiesībām ir iestājies noilgums.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma īss izklāsts

- 8 Runājot par A daļā norādīto prejudiciālo jautājumu, pēc valsts tiesas domām, šķiet, ka lūguma noslēgšanas brīdī ir tikusi norādīta neprecīza faktiskā GPL un ir tikusi piemērota negodīga komisijas maksa.
- 9 Runājot par noilguma izņēmumu, saskaņā ar Slovākijas tiesībām tiesības, kas izriet no nepamatotas iedzīvošanās, ir jāizmanto subjektīvā divu gadu noilguma termiņā. Šis termiņš sākas brīdī, kad prasītājs uzzina par apstākli, ka ir notikusi nepamatota iedzīvošanās. Valsts tiesa uzskata, ka prasītājs ir ievērojis minēto termiņu un ir savlaicīgi cēlis prasību tiesā.
- 10 Papildus subjektīvajam termiņam pastāv arī objektīvs termiņš minēto tiesību izmantošanai. Ja nepamatotā iedzīvošanās ir tīša, šo tiesību noilgums ir 10 gadi kopš dienas, kad šī iedzīvošanās notikusi. Ja nepamatotā iedzīvošanās notikusi nolaidības dēļ, šo tiesību noilgums ir trīs gadi no dienas, kad šī iedzīvošanās notikusi.
- 11 Valsts tiesa paziņo, ka saskaņā ar jauno Civilprocesa kodeksu tai ir saistoša Slovākijas Republikas Augstākās tiesas pastāvīgā lēmumu pieņemšanas prakse. Saskaņā ar Slovākijas Republikas Augstākās tiesas 2018. gada 18. oktobra spriedumu patērētājam ir pienākums pierādīt, vai ir piemērojams trīs gadu vai desmit gadu noilguma termiņš. Pēdējā minētā termiņa gadījumā patērētājam vispirms ir precīzi jānosaka brīdis, kurā ir notikusi iedzīvošanās, un pēc tam jāpierāda, ka kreditors rīkojies tīši (apzināts un gribēts elements), lai iegūtu mantisku labumu uz patērētāja rēķina. Izvērtējot atbildību (apzināto un gribēto elementu), pēc analogijas ir jāpiemēro krimināltiesību principi. Ja patērētājs nepierāda kreditora tīšu rīcību, tiek piemērots trīs gadu termiņš.
- 12 Tomēr valsts tiesai nav skaidrs, cik liela tiesību pārkāpuma intensitāte ir jāpierāda. Šajā ziņā tā paskaidro, ka prasītājam ir gandrīz neiespējami pierādīt vismaz atbildētājas iespējamu nodomu (*dolus eventualis*) par to, ka tā zināja, ka pārkāpj noteikumus patērētāja kredīta jomā un ka šajā gadījumā apzinājās, ka nepamatoti iedzīvojas uz prasītāja rēķina. Tāpat arī nav skaidrs, attiecībā uz kādām personām ir jāpierāda šī tīša rīcība – vai attiecībā uz atbildētājas administratoru, akcionāru vai komercpārstāvjiem.
- 13 Šajā ziņā valsts tiesa atsaucas uz spriedumu lietā *CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus*, C-449/13, EU:C:2014:2464, kurā Tiesa nosprieda, ka Savienības tiesībām ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru pienākums pierādīt, ka nav izpildīti pienākumi sniegt patērētājam atbilstīgu informāciju un pārbaudīt viņa kredītspēju, ir patērētājam. Iepriekš minētajā gadījumā Slovākijas patērētājam ir daudz grūtāk pierādīt kreditora tīšu rīcību.
- 14 Attiecībā uz patērētāja tiesību izmantošanas ierobežojumu laikā valsts tiesa precizē, ka Tiesa apvienotajās lietās *Gutiérrez Naranjo u.c.*, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980, nosprieda, ka Direktīva 93/13/EEK nepieļauj tādu valsts judikatūru, ar kuru ar atlīdzināšanu saistītās sekas, kas ir saistītas ar tiesas

atzinumu, ka noteikums ir negodīgs, tiek ierobežotas laikā, tās attiecinot vienīgi uz summām, kuras atbilstoši šim noteikumam ir tikušas nepamatoti samaksātas pēc tiesas nolēmuma, ar kuru ir atzīts šis negodīgums, pasludināšanas.

- 15 Valsts tiesa šaubās, ka iepriekš minētā valsts tiesu lēmumu pieņemšanas prakse, kas aplūkojamajā gadījumā faktiski liek piemērot objektīvo trīs gadu noilguma termiņu un izraisa neinformēta patērētāja tiesību vājināšanos līdz pat to zaudēšanai, atbilst Hartas 47. pantā paredzētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un lietas taisnīgu izskatīšanu un Savienības tiesību efektivitātes principam.
- 16 Runājot par B pantā norādīto prejudiciālo jautājumu par Likuma Nr. 129/2010 9. panta 2. punkta k) apakšpunkta sākotnējās tiesību normas, kas paredzēja kredīta atmaksas sadalījumu, pamatojoties uz aizdevuma pamatsummu, procentiem un citām izmaksām, interpretācijas metodēm, valsts tiesa norāda, ka 2018. gada 22. februārī Augstākā tiesa nosprieda, ka agrākajos gadījumos, kas iestājušies pirms minētā likuma grozīšanas, ir jāpiemēro atbilstīga interpretācija. Saskaņā ar minēto spriedumu minētā Likuma Nr. 129/2010 9. panta 2. punkta k) apakšpunkta tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neuzliek pienākumu sniegt prasīto informāciju specifiskā veidā saistībā ar katru posteni (proti, pamatsummu, procentiem un citām izmaksām), bet gan nosaka tikai pienākumu sniegt šo informāciju kopumā attiecībā uz maksājumu, kas ietver pamatsummu, procentus un citas izmaksas.
- 17 Valsts tiesa uzskata, ka no iepriekš minētā sprieduma skaidri neizriet, kādas interpretācijas metodes Augstākā tiesa ir izmantojusi un kā tā ir rīkojusies, lai secinātu atbilstīgu interpretāciju. Valsts tiesa uzskata, ka šāda konkrētās tiesību normas atbilstīga interpretācija galu galā izraisītu interpretāciju *contra legem*. Viens risinājums varētu būt nepiemērot minēto tiesību normu, tomēr gadījumam būtu jāattiecas uz svarīgām sociālajām attiecībām, piemēram, uz diskrimināciju (*Rasmussen*, C-441/14, EU:C:2016:278) vai darba ņēmēju veselības apdraudējumu (*Pfeiffer*, no C-397/01 līdz C-403/01, EU:C:2004:58). Valsts tiesa šaubās, ka uzņēmēju, kuri aizdod naudu, aizsardzības nolūkos Direktīvai 2008/48 var atzīt tiešu iedarbību, jo tas būtu pretrunā patērētāju, kuriem var būt radusies paļāvība uz minētā likuma redakciju, tiesiskajai drošībai.